

JÓZEF PAWLAK

INSTYTUT FILOZOFII W UNIWERSYTECIE IM. MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU

W 1991 r. W Uniwersytecie im. M. Kopernika w Toruniu utworzono Instytut Filozofii jako wyodrębnioną jednostkę organizacyjną Wydziału Humanistycznego. W ramach instytutu działają trzy zakłady: Zakład Historii Filozofii i Myśli Społecznej, Zakład Filozofii Współczesnej, Zakład Etyki. Głównymi zadaniami instytutu są: organizowanie i koordynowanie działalności naukowo-badawczej, kształcenie kadr naukowych w zakresie filozofii oraz prowadzenie kierunku studiów filozoficznych.

I. Działalność naukowo-badawcza. Głównymi kierunkami badań naukowych Instytutu Filozofii są:

1) Niemiecka klasyczna filozofia XVIII i XIX w., a zwłaszcza interpretacja filozofii transcendentnej Kanta jako pewnego rodzaju metafizyki ściśle sprzężonej z doświadczeniem, oraz zagadnienie czasu i jego antropologicznych konsekwencji w idealizmie niemieckim (Kant, Fichte, Schelling, Hegel, Schopenhauer, Nietzsche). Wyniki przeprowadzonych badań zawarte są w publikacjach monograficznych: J. Rolewski: *Kant a metafizyka*. Warszawa 1991; M. Żelazny: *Metafizyka czasu i wieczności jako filozofia człowieka w idealizmie niemieckim (od Kanta do Nietzschego)*. Toruń 1986.

2) Filozofia współczesna (głównie Husserl, Heidegger, szkoła frankfurcka, filozofia chrześcijańska, filozofia kultury, teoria rozwoju społecznego). Prace opublikowane: A. Szahaj: *Krytyka — emancypacja — dialog. J. Habermas w poszukiwaniu nowego paradygmatu teorii krytycznej*. Wyd. Universitas 1991; *Dyskurs rozumu: między przemocą i emancypacją. Z percepcji J. Habermasa w Polsce*. Praca zbiorowa pod red. L. Witkowskiego, Toruń 1990; L. Witkowski: *Uniwersalizm pogranicza. O semiotyce kultury Michala Bachtina w kontekście edukacji*. Toruń 1991; J. Pawlak: *Historia i postęp. Filozofia społeczna Jerzego Plechanowa*. Warszawa-Poznań 1990; *Księga pamiątkowa ku czci profesora Tadeusza Czeżowskiego*, pod red. L. Gumańskiego. Toruń 1980; *Rozprawy z filozofii i socjologii*. Praca zbiorowa pod red. J. Pawlaka. Toruń 1983.

3) Epistemologia frankofońska XX w. (Gonseth, Piaget, Enriques, Brunshvick). Badania usuwają lukę w polskim piśmiennictwie naukowym na ten temat. Monografie: L. Witkowski: *Filozofia nauki Ferdynanda Gonsetha (na tle problemów współczesnego racjonalizmu)*. Toruń 1983; Tenże: *The philosophy of science in Italy and the critical rationalism in Europe*. W: *La scienza tra filosofiae Storia in nel Novecento*. F. Minazzi, L. Zanzi (red.). Roma 1987.

4) Historia filozofii polskiej XIX i XX w. (głównie pozytywizm, Cieszkowski, Twardowski, Witwicki, Tatarkiewicz, szkoła lwowsko-warszawska). Ważniejsze opracowania: R. Jadczyk: *Kazimierz Twardowski. Twórca szkoły lwowsko-warszawskiej*. Toruń 1991; M. Jakubowski: *Czyn — przyszłość — naród. Poglądy filozoficzne Augusta Cieszkowskiego*. Warszawa-Poznań 1989; W. Tyburski: *Ideologia nauki w świadomości polskich Środowisk intelektualnych doby pozytywizmu. Rozwój — metamorfozy — załamania*. Toruń 1989.

5) Etyka (zwłaszcza historia etyki polskiej, deontologia, aksjologia, zagadnienie zła w dziejach europejskiej myśli moralnej). Publikacje: S. Soldenhoff: *O intuicjonizmie etycznym. Obowiązek i wartość w sytemie W. D. Rossa*. Warszawa 1969; Tenże: *Wprowadzenie do etyki*. Warszawa 1972; *Człowiek i wartości moralne. Studia z dziejów polskiej niezależnej myśli etycznej*. Praca zbiorowa pod red. Z. Czarneckiego i S. Soldenhoffa. Lublin 1989.

II. Działalność dydaktyczna. 1. X. 1991 wznowione zostały na UMK studia filozoficzne. W wyniku przeprowadzonych egzaminów wstępnych na studia filozoficzne przyjęto 40 studentów, w tym grupę absolwentów szkół średnich, dla których filozofia będzie podstawowym kierunkiem studiów oraz grupę studentów naszego uniwersytetu, którzy filozofię będą studiować w ramach drugiego fakultetu. Studia filozoficzne istniały na uniwersytecie toruńskim do połowy lat sześćdziesiątych. Wykłady i seminaria prowadzili wówczas wybitni profesorowie: Tadeusz Czeżowski, Henryk Elzenberg i Tadeusz Szczurkiewicz. Uczeni ci wychowali liczną grupę doktorów i docentów, z których wielu jest dziś profesorami. Odejście wymienionych profesorów na emeryturę spowodowało przerwanie rekrutacji na kierunku filozoficznym. W ostatnim okresie na UMK ukształtowały się kadrowe i organizacyjne warunki dla reaktywowania studiów filozoficznych. Decyzja władz uczelni w tej sprawie oznacza zrealizowanie postulatu toruńskiego środowiska filozoficznego. Wydział Humanistyczny wzbogacił się o tak bardzo uniwersytecki kierunek studiów.